

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-01-19

Närvarande: F.d. justitieråden Kerstin Calissendorff och Mats Melin
samt justitierådet Martin Nilsson

Förbud mot kusinäktenskap och äktenskap mellan andra nära släktingar

Enligt en lagrådsremiss den 18 december 2025 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i äktenskapsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Jakob Sindahl.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken

Övergångs- och ikraftträdandebestämmelserna

För att till fullo ta hand om att äldre bestämmelser ska gälla för ansökan om tillstånd bör punkten 3 formuleras enligt följande.

Äldre bestämmelser gäller också om en ansökan om tillstånd har kommit in till länsstyrelsen före ikraftträdandet och prövningen sker efter ikraftträdandet.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Av de föreslagna övergångsbestämmelserna till 1 kap. 8 a § följer att utländska äktenskap till följd av släktskap, däribland kusinäktenskap och äktenskap mellan de som är släkt på så sätt att den ena är släkt i rätt nedstigande led med den andras syskon, inte kommer att erkännas i Sverige även om äktenskapet ingåtts före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Lagrådet ifrågasätter lämpligheten i ett sådant retroaktivt erkännandeförbud. Fram till ikraftträdandet av den föreslagna ändringen i 2 kap. 3 § äktenskapsbalken får bl.a. kusiner ingå äktenskap i Sverige. Sådana äktenskap ska inte upplösas. Äktenskap som före ikraftträdandet ingås utomlands mellan t.ex. kusiner ska emellertid inte erkännas i Sverige. Det innebär att rättsverkningarna av äktenskapet uteblir och att det får konsekvenser bl.a. på makarnas ekonomiska förhållanden. Två äktenskap som båda var tillåtna när de ingicks får således helt olika rättsverkningar.

Lagrådets granskning ska bl.a. avse om förslaget är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts. Syftet med det retroaktiva erkännandeförbudet är enligt lagrådsremissen att

upprätthålla moderna värderingar som att äktenskap mellan nära släktingar inte är lämpligt, att motverka hedersrelaterat förtryck och andra påtryckningar vid ingående av äktenskap samt att motverka hedersstrukturer i samhället.

Det kan betvivlas att det retroaktiva erkännandeförbudet för utländska äktenskap upprätthåller moderna värderingar och motverkar hedersrelaterat förtryck, i synnerhet då sådana äktenskap fram till ikraftträdandet får ingås i Sverige. I stället riskerar utländska makar att drabbas av oväntade och för en enskild svårutredda rättsliga konsekvenser. Jämförelsen med förbudet mot erkännande av utländska barnäktenskap, syskonäktenskap och månggifte haltar också betänkligt, eftersom sådana äktenskap under lång tid inte kunnat ingås i Sverige.

Sammanfattningsvis finner Lagrådet, med hänsyn till den särbehandling av enskilda som förslaget medför, att en övergångsbestämmelse som ger möjlighet att erkänna sådana äktenskap som ingåtts före ikraftträdandet bör läggas till.